

DOLJE JOŠ IMA PROSTORA DA SLOVAČKA BUDE DUBLJA OD LUKINE JAME

● Istraživanja su već 1990. godine počeli kolege iz Slovačke, a mi smo im se pridružili dvije godine kasnije. Zahvaljujući tome radu, otkrivena je Lukina jama, pa Patkov gušt, koji je druga vertikala na svijetu

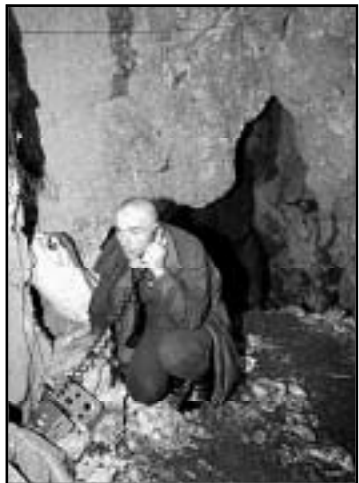
Zvonimir Despot
Damir Humski

Lukina jama na Velebitu, otkrivena 1993. godine, duboka 1392 metra, do sada je najdublji speleološki objekt u Hrvatskoj i deseta je po dubini u svijetu. No, uskoro bi je po dubini mogla prestići Slovačka jama, koju su slovački speleolozi otkrili 1995. godine i do danas još nije do kraja istražena, a po dubini je trenutno druga u Hrvatskoj i 19. u svijetu. U njoj su od subote hrvatski speleolozi, najvećim dijelom iz Speleološkog odsjeka Planinarskog društva Sveučilišta »Velebit« iz Zagreba, a mi smo se pak na licu mjesta, uz vođu ekspedicije Darka Bakšića, uvjerili da je taj posao iznimno težak i opasan.

- Već su 1990. godine istraživanja počela kolege iz Slovačke, a mi smo im se pridružili dvije godine kasnije. Zahvaljujući tom radu, otkrivena je Lukina jama, pa Patkov gušt, što je, inače, druga vertikala na svijetu. A 1995. je otkrivena ova jama, koja je dobila ime Slovačka po pronalazačima jer oni imaju pravo dati ime objektu. Od tada pa do danas ta se jama sustavno istražuje. Te je godine istražena do 514 metara, 1996. do 1000 metara u jednom kanalu, lani su se Slovaci u drugom kanalu spustili do 1022 metra, a mi smo u drugom kanalu prošli do 1268 metara. Naš sadašnji zadatak je da se spustimo u taj kanal te da ga produbimo. Ova je ekspedicija važna i po tome što ćemo postaviti do sada najdublji bivač, odnosno podzemni logor u Hrvatskoj, i to na oko 1250 metara. Dolje ima prostora, lani smo došli do nekog vodoravnog kanala, a jedan dio tih kanala je polupotopljen, tako da za njih moramo nositi ronilačka odjela i plivati. Neki kanali su suhi i kroz njih bismo trebali napredovati dalje - objasnio nam je D.

TABLICA NAJDUBLJIH JAMA U HRVATSKOJ

1. Sustav Lukina jama - Trojama, sjeverni Velebit - 1392 metra
2. Slovačka jama, sjeverni Velebit - 1268 metara
3. Stara škola, Biokovo - Dalmacija - 576 metara
4. Vilimova jama (A-2), Biokovo - Dalmacija - 572 metra
5. Patkov gušt, sjeverni Velebit - 553 metra

Telefonsku vezu omogućila je Hrvatska vojska

Dok su dvije ekipe bile u jami, ostali su dogovarali planove oko vatre

Bakšić, inače asistent na zagrebačkom Šumarskom fakultetu.

Teoretski Slovačka bi mogla biti dublja od Lukine jame

Teoretski bi, kaže, Slovačka jama mogla biti dublja od Lukine jer je njezin ulaz na višoj nadmorskoj visini, na 1520 metara. I ako se spuste otprilike na razinu Lukine jame, do njezina dna, bit će na većoj dubini. Osim speleologa iz zagrebačkog »Velebita«, u odvojenom kanalu te jame radić će njihovi kolege iz Slovačke, a doći će i speleolozi iz Poreča, Splita te iz zagrebačkog Planinarskog društva »Željezničar«.

- Već sam rekao da nam je glavni posao pokušaj produbljivanja Slovačke jame. A da pokažemo kako je taj zadatak iznimno težak i zahtjevan, dovoljno je reći da prvi bivač postavljamo na 370 metara dubine, a za drugi nema mjesta sve do dna. Tako će biti vrlo zahtjevno istraživati i raditi jer svi ljudi koji budu nosili opremu do dolje moraju se s dna penjati tisuću metara kako bi spavali. A za prelazak kojih sto metara potrebno je oko sat vremena! Zato je ova akcija mnogo složenija od one u Lukinoj jami. Dolje će spavati ekipa koja bude radila, a bit će uspostavljene i telefonske veze do ulaza u jamu, do prvog bivka te do dna. Ljudi na dnu

Speleološki odsjek djeluje već 45 godina

»Speleološki odsjek u Zagrebu djeluje već 45 godina i najjači je u Hrvatskoj. Njegovi su članovi većinom studenti i predavači na Sveučilištu pa tako i ovdje među nama ima asistentata na fakultetima. Svi smo, manje-više, znanstvenici.

Odsjek se popunjava svako proljeće, kada već 28 godina organizira speleološku školu, od koje uvijek ostaje troje, četvero ljudi. Danas ima oko 50 članova, od kojih je 30-ak vrlo aktivno. U posljednje vrijeme prednost dajemo istraživanjima baš na Velebitu. Ne bismo željeli da ga istražuju stranci, a nama je to ne samo zadatak nego i moralna obveza«, kaže vođa ekspedicije Darko Bakšić.

govorit će što im treba, a s površine će im se to slati. Uglavnom, u jamu idu dva ili tri čovjeka noseći do dna na sebi opremu koja teži od 10 do 15 kilograma i zatim izlaze van. Tako će jedni ulaziti, a drugi će na dnu raditi - doznajemo od vođe ekspedicije.

Svaka se jama produbljuje fizičkim prolaženjem čovjeka dalje. Čovjek mora proći nekakav kanal i kada ga prođe, dolje ide ekipa od dvoje ljudi koji rade topografski nacrt jame. Taj nacrt jedini pokazuje da je jama prođena i on je, na neki način, dokaz da je ta jama istražena. Nacrt, uz to, kasnije može služiti različitim biološkim, geološkim i pedološkim istraživanjima, a nešto od toga sada će se raditi i u Slovačkoj jami.

- Biološka istraživanja najvećim će dijelom raditi Damir Lacković, koji radi u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju u Zagrebu. Ja ću, recimo, uzimati uzorke sedimentata za analize s obzirom na to da se bavim i pedologijom. Istraživanjima bi se pri kraju trebao pridružiti i poznati slovenski biolog dr. Boris Ket, koji je stručnjak za pijavice jer ih je u Slovačkoj jami zamijećeno mnogo više nego u Lukinoj. Teško je reći koliko ih je, ali već na 400 metara dubine u Slovačkoj jami često se vide, a u Lukinoj smo ih vidjeli samo nekoliko. Te su pijavice zapravo nova vrsta, ali nalaz još nije znanstveno potvrđen, što bi sada trebao učiniti taj Slovenac - kaže D. Bakšić.

Jedino bi nas moglo zaustaviti veća količina vode

Prošle su godine naši speleolozi

Cedo Josipović silazi u jamu

Ulaz u Slovačku jamu s unutarnje strane

Godišnji odmor za speleološko istraživanje

»Za ekspediciju smo skupili oko 20.000 kuna i sveukupno je odziv za pomoć bio vrlo slab. Očito u Hrvatskoj nema razumijevanja za bilo kakvo istraživanje. Najvećim dijelom naš je rad volonterski, nitko od ovih ljudi nije plaćen. Mi to jednostavno radimo iz entuzijazma i ljubavi, to nam je zapravo godišnji odmor«, kaže Darko Bakšić. O tome koliko je istraživanje skupo dovoljno govori podatak da samo za užad treba izdvojiti oko

Darko Bakšić

4000 njemačkih maraka, a potrebna je, primjerice, i ronilačka oprema, transportne vreće, karabit, dok su svu hranu članovi ekspedicije kupili od vlastitoga novca. Pomoć su dobili samo od Državne agencije za sanaciju banaka, Splitske i Riječke banke, ljekarni »Trešnjevka«, »Melema«, »Olympusa«, »Kraša«, a Hrvatska vojska posudila im je tri kilometra telefonskoga kabela te poljske telefone.

došli do dubine od 1268 metara, a još su sto metara prošli vodoravnim kanalom. Prema riječima D. Bakšića, to bi trebalo značiti da je put otvoren i za veće dubine. Jedini problem može biti loše vrijeme. Snijeg se na Velebitu zadržao čak do svibnja i speleolozi u daljem istraživanju može spriječiti veća količina vode. Ako vodoravni kanali budu potopljeni, onda će se morati vratiti, ali to će znati tek kada dođu do dna. No, svi su uvjereni da perspektiva produblji-

vanja postoji jer bi se u suprotnome teško odlučili na taj zahtjevan i težak pothvat.

U nedjelju, prvog dana rada, kada smo ekspediciju posjetili, u jami su bile već dvije ekipe. Prva je postavljala prvi bivač na 370 metara dubine, gdje će se spavati. Vikend prije postavili su užad u jamu do 636 metara, do jednog meandra, uskog kanala širine 30 do 50 centimetara, koji je jako zavojit, dug je oko 250 metara i iznimno težak za prolaznje. Druga ekipa je svu užad potrebnu za daljnje spuštanje morala odnijeti do tog meandra i zatim na drugu stranu. Tada će treća ekipa postaviti jamu do 1000 metara i otići će spavati na gornji bivač. Tada bi trebala ući još jedna ekipa, koja bi išla do dna, za njom će transportirati drugi bivač i nakon toga će se ekipe mijenjati i, takoreći, raditi dan i noć. Bivač je za tri osobe pa će tri osobe raditi, a tri spavati i izmjenjivati će se svakih 12 sati.

- U podzemlju to izgleda malo monotono, ali drukčije ne može funkcionirati. Ostali će biti vani i transportirat će opremu na dno te eventualno zamijeniti nekoga iz ekipe u jami bude li potrebno. Ako uspijemo, to će biti još jedna potvrda vrhunske kvalitete hrvatskih speleologa te iznimna promidžba ljepota i bogatstva krških fenomena naše domovine - zaključio je D. Bakšić.